

UZZIŅAI

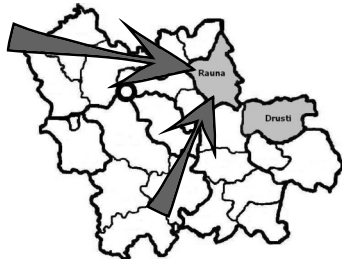
SARMĪTE FELDMANE,
teksts un foto

Latvijas Ornitoloģijas biedrība no 1985.gada veic baltā stārķa monitoringu – parauglaukumos tiek pētīts, kas notiek ligzdās. Šīsvasaras datus vēl tikai sāk apkopot. Monitoringa vadītāja Māra Janaus atzīst, ka Latvijā stārķiem šis bijis vidējs gads. Viss, protams, ir salīdzinājumā. Ja 30 gadu laikā ligzdu skaits ir dubultojies, tad pēdējos desmit stabilizējies.

“Aplams ir uzskats, ka baltajiem stārķiem galvenā barība ir vārdes un citi abinieki.

Pēdējos 40 gados varžu skaits ir ievērojami samazinājies. Stārķi pārtiek no tā, ko atrod tīrumā – kukaiņus, peles, kurmjus, arī uz zemes ligzdojošus putnus, to mazulūkus, arī zaķēnus,” pastāsta Māra Janaus. Viņa atgādina, ka baltajiem stārķiem patīk lauku viensētas, kur notiek lauksaimnieciskā darbība. Ja mājas pamestas, laukos nesaimnieko, ir mazāk peļu, kukaiņu. “Stārķi iet līdzī pļaujmašīnai, arklam, jo ir iztraucēti kukaiņi,” paskaidro pētniece un uzsver, ka stārķi pamet vietas, kur laukus miglo, ja to dara regulāri, novērots, ka putniem, kas dzīvo apkaimē, ir vai nu mazāks perējums, vai stārķēni neizšķīlas.

Ziemeļvidzemes virsmežniecības inženieris medību jautājumos Jānis Ročāns atgādina, ka baltie stārķi nav medijami putni un par tiem dati netiek vākti. “Dzirdēts, ka tie apēd zaķēnus, mazākus putnus. Tā dabā notiek, arī stārķis ir viens no barības ķēdes. Turklāt tam nav īpašu ienaidnieku,” pārdomās dalās Jānis Ročāns.

Patīk vērot stārķus

Raunā, Krasta ielas malā, uz elektrības staba ligzdā klabina divi jaunie stārķi. Vilijai Runcei ikdienā patīk tos vērot.

“P agājušogad atlidoja un sāka būvēt ligzdu. Laikam atziņa, ka laba vieta. Izperēja trīs stārķēnus. Ligzdu uzcēla ļoti platu, lai visiem pietiek vietas. Kaimiņi stāstīja, ka šopavas vienudien bijusi kauja. Droši vien kāds cits gribēja ligzdu. 1.jūnijā sāka perēt, ir divi mazie. Var tikai brīnīties, cik daudz stārķēni ēd, vecāki tik nesa un nesa. Viens mazais izlidoja, tad vecie otram vairs ēst nenesa un tas arī sāka lidot,” vērojums dalās raunēniete un piebilst, ka ielas malā ligzda nevienam netraucē. Taču, ja ir stārķi, ar netīrību jāreķinās.

“Skaisti un jauki putni, bet...Labi, ka nolieta lietus, kaut ko nomazgāja, citādi viss apkārt balts,” bilst Vilija.

Viņas meita dzīvo Staicelē, Stārķu pilsētā. Lūk, tur jābrauc priecāties par stārķiem. Vilija atceras reizi, kad viens putns ar sliemu spārnu dzīvojis pa pilsētu, katru gājēju pavadījis uz autobusu. Katrs arī stārķim kādu gardumu iedevis. “Cilvēki jau pierod,” nosaka Vilija.

Raunā viņa dzīvo 20 gadus, te pārcēlās, kad jau bija pensijā. Lielākā mūža daļa nodzīvota Ainažos. Tur gan tuvumā stārķu nav bijis. “Mana dzimtā puse ir Liezēres pagasts, tad kādu laiku strādāju Cēsu slimnīcā, pēc tam biju autobusa kasiere, Ainažos satiku vīru, tad strādāju bērnu dārzā. Tā dzīvē notiek, tagad atkal esmu šaipusē. Vīrs aizsaulē, dēlam Ainažos nebija darba, pārcēlāmies uz Raunu. Viņš tagad dzīvo Cēsīs,” savu dzīvi ieskicē Vilija. Viņai drīz būs 80 gadi.

Vilija lepojas ar savējiem. Prieks par divām mazmeitām. Viena stādā Staicelē par skolotāju, otra un divas mazmeitas, kuras gaida ciemos, ir Zviedrijā. “Abi ar vīru Latvijā neko nevarēja nopelnīt un aizbrauca. Tur iedzīvojušies,” bilst Vilija un uzsver: “Dzīve bijusi raiba, un tajā tik daudz skaista. Veselība daudz ko neļauj darīt. Skatos un priecājos par sievietēm, kuras iet kā jaunkundzes. Viss jau atkarīgs, kāda kuram veselība.” □

Skaisti un jauki putni, bet...Labi, ka nolieta lietus, kaut ko nomazgāja, citādi viss apkārt balts.

Mājvieta "Papīrfabrikas" skurstenis

Bijušās Baižkalna papīrfabrikas skursteni stārķu ligzda no neatminamiem laikiem.

“P apīrfabrikas” saimnieks Eduards Kornatko te dzīvo 30 gadus, viņam stāstījuši, ka pirms gadiem sešdesmit aizmūrēta skursteņa apakša un kopš tā laika te ir ligzda.

“Ligzda bija milzīga, vairākas tonnas. Pirms diviem gadiem vējš nogāza,” pastāsta Eduards, bet dzīvesbiedre Anna piebilst, ka tad redzējuši - tā nav tikai stārķu ligzda, bet putnu daudzdzīvokļu māja. Gluži kā pa stāviem tajā mājvieta bijusi dažādiem maziem putniņiem.

“Stārķi staigā pa pagalmu, arī suni pieraduši, ja galīgi apnik, padzen. Pavasaros te bijušas daudzas stārķu kaujas. Laikam jau vieta laba. Stārķi ir nežēlīgi, gatavi uz visu. Tiem acīs neieskatīsies,” pārdomās dalās

■FOTO UZ PAPIĒRFABRIKAS SKURSTEŅA FONĀ. Anna un Eduards Kornatko kopā ar mazdēlu Markusu.

“Papīrfabrikas” saimnieks. Viņš pastāsta, ka vienu vasaru bijis ļoti nepatīkams atgādījums. “Nevārēju saprast, kāpēc ganībās govīs

dzenā stārķi. Piegāju, tikko bija atskrējis teliņš, bet tam viss deguns asiņains, saknābāts. Stārķis bija vainīgs. Tas jau ēd visu,” no-

Ligzda kā uz skatuves

■PAGALMĀ. Kristis Korulis un Marlēna Lazdiņa vasarā vēroja stārķu dzīvi ligzdā.

“Liellejas Mūros” stārķēni katrs ieņēmis savu mājas skursteni un viens otram kaut ko stāsta, skaļi klabinot knābjus. Putnus cītīgi vēro Kūpers, mazs, žiperīgs šūnelis, kuram ļoti patīk skriet. Kad stārķi lidos, atkal varēs mēģināt skriet līdzī.

Koruļu ģimene “Liellejas Mūros” saimnieko sesto gadu, bet kaimiņi stāstījuši, ka stārķi ligzdu elektrības staba galā uz tur jau ļoti sen. Pērnvasar elektrības vadi tika noņemti, stabs atstāts.

“Stabs gan ir uz robežas un vairāk kaimiņu teritorijā,” bilst Pārsla Korule, taču no viņu pagalma var skatīties uz ligzdu tā kā uz skatuvi un labi redzēt, kas tur augšā notiek.

“Pavasari putnus ļoti gaidām. Kad te neesmu, vienmēr savējiem prasu, vai stārķi atlidojuši, kā jūtas, vai kaut kas jau izperēts,” atklāj Pārsla un pastāsta, ka šovasar izperēti divi stārķēni, trešo olu vecāki izmetuši.

“Viens jaunais bija čaklāks, otrs slinkāks. Tagad viņiem patīk sēdēt uz mājas skursteņiem. Viens parasti sēž ilgāk,” pastāsta Pārsla.

Stārķus ieinteresēti vēro arī vi-

ņas mazmazbērni Kristis un Marlēna. Viņi redzējuši, kā stārķis uz ligzdu nes aiz astes noķertu peli. “Reiz stārķēns lidoja, laikam skatījās uz Kūperu un aizķērās aiz drāts, ātri it kā apmeta kūleni un lidoja tālāk,” pastāsta Kristis.

Pārsla atzīst, ka vasara paiet tik ātri. Tikko gaidīja stārķus, un jau tie gatavojas ceļam. Netālu ir pļava, baltie putni jau sāk rīkot konferences. Svētdien bija salidojuši vairāki desmiti. Brīnumi, kā stārķi māk aizlidot. Vienu brīdi it pilna apkaime, bet nākamajā dienā vairs nav neviena putna,” pārdomās dalās Pārsla un piebilst, ka arī dzērves purvos saklīdzas un sāk domāt par promlidošanu.

“Liellejas Mūros” bērniem ir vēl viens putns, kas prasa uzmanību un ik pa laikam par sevi atgādina. Tā ir zoss Inga. Pērnvasar nopirkuši trīs zoslēnus, izdzīvoja viens. “Kā šūnelis staigā līdzī. Atliek pasaukt, nāk klāt. Kūpers pienāk, tad Inga ieknābj tam degunā, bet šūnelim patīk zosi kaitināt,” pastāsta Pārsla un priecājas, ka mazmazbērni vasaras var pavadīt laukos. “Laukos pavadīts laiks ir piepildīts, te vienmēr ir, ko darīt. Lai atjaunotu māju, jāiegulda daudz. Kā vien ir laiks un brīvdienas, tā te sabraucam,” saka Pārsla. □

tikumu izstāsta raunēnietis.

Anna un Eduards vērtē, ka apkārtne stārķu ir ļoti daudz, diemžēl tie nav tikai jauki putni, bet arī nodara kaitējumu. Zaķi pļavās sen nav redzēti. “Parasti ap 26.augustu stārķi pazūd. Vienkārsi vairs nav. Pavasarī gan gadās, ka atlido, kad vēl sniegs,” novērojusi Anna.

Tā kā ligzda ir gabaliņu no mājas, stārķi ikdienā netraucē. Nepatīkamākais ir putnu netīrība. “Visi putni ir netīrīgi,” atgādina Eduards. Savulaik piemājas diķī tāpat vien piebarojis pīles, patīcis, ka ir dzīvība. “Drīz vien pīles kļuva drošākas. Viena

izperēja, otra. Tā te sāka dzīvot vairāki desmiti, un viss apkārt smirdēja. Pīles jau zināja, kad nāksim slaukt govīs, gaidīja, ka kaut ko atnesīs,” pastāsta saimnieks.

Tepat apkārtne daudz arī dzērvi. Pārliedot gulbji kādu laiku padzīvo “Papīrfabrikas” tīrumos.

Annas un Eduarda saimniecībā ir ap 70 liellopu. Saimnieks atzīst, ka ziemai vēl nedaudz siena vajag. Lopi pa vasaru ganās aplokā, kur tiek piebaroti. “Tik daudz kas pārdzīvots, arī dažādas pārmaiņas, nav, ko uztraukties,” saka saimnieks. □

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā “Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma” atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās
attīstības aģentūra